

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران
مدرسه علمیه صادقیه تبریز

پایان نامه سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

بررسی زندگی فردی، اجتماعی بانو ام فروه (مادر امام صادق علیهما السلام)

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر اسماعیل دخیلی

استاد داور:

جناب آقای حجت الاسلام نظری

پژوهشگر:

زهرا حسن پور

پاییز ۱۳۹۳

تحمیدیه

سپاس و ستایش خدای را جل جلاله که آثار قدرت او بر چهره روز روشن، تابان
است و انوار حکمت او در دل شب تار، درفشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند
و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را
در طریق علم و معرفت بیازماید.

تقدیم

این پایان نامه را ضمن شکر و سپاس بیکران و در کمال افتخار تقدیم می کنم به
محضر استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر اسماعیل دخیلی که صادقانه تجربیات ارزشمندشان را
در اختیار اینجانب گذاشتند.

تقدیر و تشکر

به مصداق «من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق» بسی شایسته است از استاد فرهیخته و ارجمندم آقای دکتر اسماعیل دخیلی که از محضر پر فیض تدریستان، بهره ها برده ام و در همه مراحل مختلف تهیه و تنظیم این پایان نامه راهنماییها و مساعدت های بی دریغشان شامل حال اینجانب بوده است تقدیر و تشکر نمایم.

معمدان علی بن الحسین (علیه السلام) و یکی از فقهاء سبعة مدینه باشد در حجر علم تربیت شده و در بیت فقه نشو و نما کرده.^۱

۳-۱۰- وفات بانو ام فروه (سلام الله علیها)

در این که ام فروه چه زمانی رحلت نموده به درستی معلوم نیست اما قرائنی در دست است که به فاصله مدت اندکی پس از امام باقر (علیه السلام) رحلت نموده است.^۲

فهرست منابع و مآخذ

• قرآن کریم، ترجمه مهدی الهی قمشه ای.

• نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی.

الف) کتب فارسی

۱- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، دار احیاء الکتب العربیه، ۱۳۷۸ ه.ق

۲- بیانات مقام معظم رهبری درباره زندگی سیاسی، مبارزاتی ائمه (علیهم السلام)، انسان

۲۵۰ ساله، تهران، موسسه ایمان جهادی، ۱۳۹۰.

۳- پیشوایی، مهدی، سیره پیشوایان، چاپ بیستم، قم، موسسه امام صادق علیه السلام، بهار

۱۳۸۷

۱. منتهی الآمال، باب هشتم در تاریخ امام صادق (علیه السلام)

۲. جمعی از مولفان، پژوهشکده باقرالعلوم (علیه السلام)، همان

۴- حسینی اصفهانی، عمادالدین، زندگانی حضرت امام جعفر صادق (علیه السلام)،

تهران، شرکت سهامی طبع کتاب، ۱۳۳۹

۵- حیدری، احمد، بزرگ زنان صدر اسلام، قم، انتشارات زمزم، چاپ چهارم، ۱۳۸۷

۶- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ دوم ۱۳۷۷

۷- رفیعی، علی، تاریخ زندگانی امام صادق (علیه السلام)، انتشارات فیض کاشانی.

۸- سیدالاهل، عبدالعزيز، زندگانی جعفر بن محمد الامام الصادق (علیه السلام)، مترجم

حسین وجدانی، تهران، کانون انتشارات محمدی، ۱۳۳۶

۹- صادقی اردستانی، زنان دانشمند و راوی حدیث، قم، بوستان کتاب قم، انتشارات دفتر

تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۵

۱۰- قمی، شیخ عباس، منتهی الآمال، تهران، آدینه سبز، ۱۳۸۶

۱۱- قهرمانی نژاد، بهاءالدین، ام فروه صدف صادق (علیه السلام)، قم، نصایح، بهار ۱۳۸۰

۱۲- کمپانی، فضل الله، حضرت باقرالعلوم علیه السلام، تهران، انتشارات مفید، ۱۳۸۶.

۱۳- گروه مؤلفان، شکافته علوم حضرت امام باقر (علیه السلام)، قم، مجمع جهانی اهل

بیت (علیهم السلام)، ۱۳۸۵

۱۴- گروه مؤلفان، پیشوای مذهب «حضرت امام صادق (علیه السلام)»، قم، انتشارات

مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)، ۱۳۸۵.

۱۵- گروهی از مؤلفان (پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام)، بانوان نمونه، قم، انتشارات

نورالسجاد، ۱۳۸۷

۱۶- گروهی از مولفان (زیر نظر دکتر سید احمد رضا خضری)، تاریخ تشیع، قم، پژوهشگاه

حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۹

۱۷- محلاتی، شیخ ذبیح الله، ریاحین الشریعه در ترجمه بانوان دانشمند شیعه، تهران،

دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۴۹

۱۸- محمد جعفری، حسین، مترجم سید محمد تقی آیت اللهی، تشیع در مسیر تاریخ، تهران،

دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ ۱۱.

۱۹- محمدی ری شهری، محمد، دانشنامه امام حسین (علیه السلام) بر پایه قرآن حدیث

و تاریخ، مترجم: مسعودی، عبدالهادی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۸

۲۰- مرتضوی، سید ضیاء، امام خمینی الگوهای دین شناختی در مسایل زنان (تهیه مجله

پیام زن)، قم حوزه علمیه قم دفتر تبلیغات اسلامی، بوستان کتاب ۱۳۷۸

۲۱- مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران، بانوان عالمه و آثار آنها، انتشارات

معاونت پژوهش، چاپ اول، پاییز ۱۳۷۹.

۲۲- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار شهید مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۸۴

(ب) کتب عربی

۲۳- ابن واضح، تاریخ یعقوبی، نجف، المكتبة الحیدریه، ۱۳۸۴ ه.ق

۲۴- أبی الحسن، الإربلی، كشف الغمّة، انتشارات مجمع العالمی لأهل البيت (علیهم اسلام)

۲۵- امین، سید محسن، اعیان الشیعه، بیروت، دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۰۳ ه.ق

۲۶- شیخ مفید، الارشاد، قم، مکتبه بصیرتی، (بی تا)

۲۷- صدوق، علی ابن بابویه (شیخ صدوق)، من لایحضره الفقیه، تهران، آفتاب، ۱۳۷۶

۲۸- مامقانی، عبدالله، تنقیح المقال، تهران، انتشارات جهان

۲۹- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، بیروت، موسسه الوفاء، ۱۴۰۳ ه.ق

۳۰- محمد بن جریر طبری، تاریخ الامم و الملوك، قاهره، مطبعه الاستقامه، ۱۳۵۸ ق

۳۱- محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، تهران، مکتبه الصدوق، ۱۳۸۱ ه.ق

ج) مقالات

۱- حسینی شاه ترابی، سید مرتضی، مقاله «امام صادق (علیه السلام) از نظر اهل سنت»،

مجله فرهنگ کوثر، ش ۸۲

۲- حسینی، سید حسن، مقاله «نگاهی به زندگی و شخصیت محمد بن ابی بکر»، فصلنامه

مشکوه، ش ۱۳۸۸، ۸۳

۳- ربانی سبزواری، ابوالحسن، مقاله «قاسم بن محمد حواری امام زین العابدین (علیه

السلام)»، مجله فرهنگ کوثر، ش ۵۷، بهار ۸۲

۴- زمانی محبوب، حبیب، مقاله «جایگاه و نقش زنان صدر اسلام»، مجله معرفت، ش

۱۷۰، بهمن ۱۳۹۰

۵- طیبی، ناهید، مقاله «مادران امامان شیعه (علیهم السلام) و نقش های سیاسی-اجتماعی

آنان»، مجله بانوان شیعه، ش ۷ و ۶، زمستان ۸۴

۶- فصلنامه بانوان شیعه، سال سوم، ش ۶ و ۷

۷- کاووسی فر، فاطمه، مقاله «سمیه»، مجله شمیم یاس، ش ۱۲، تیر ۱۳۸۱

۸- محمدی کرمانشاهی، مقاله «فاطمه بنت الحسن مادر باقر العلوم (علیه السلام)»، مجله

خانواده و زنان، ش ۱۱۶، آبان ۱۳۸۰

۹- معین الاسلام، مریم، مقاله «زنان و الگوگیری از شخصیت‌های نمونه اسلام»، مجله پیام

زن، ش ۱۲۴، تیر ۱۳۸۱

۱۰- مهدیان، حکیمه، مقاله «محمد بن ابی بکر»، مجله گلبرگ، ش ۹۶، اسفند ۱۳۸۶

(د) سایتها

۱- نصیری، علی، مقاله «نقش الگوهای اخلاقی در تعالی روحی انسان»، سایت معارف

وحی و خرد، ۹۳/۶/۱۱

۲- حاجی زاده، یدالله، مقاله «زندگی سیاسی محمد بن ابی بکر»، سایت پژوهشکده باقر

العلوم (علیه السلام)، ۹۳/۶/۱۱

۳- سایت خانواده نیوز، نقش مادر در آموزش اصول زندگی به فرزندان، تاریخ انتشار شنبه

۳۱ فروردین ۱۳۹۲، کد خبر: ۶۴۴، برداشت، ۹۳/۶/۱۱